

Mezinárodní arbitráž

Rozhodčí smlouva pro vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení

Rozhodčí smlouva

- Definice
- Druhy
- Obsah a přípustnost
- Jiné otázky
- Patologické rozhodčí doložky

Příklad na úvod

- Prodávající z ČR a kupující z SR uzavřeli kupní smlouvu s následující doložkou:
- *„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení u rozhodčího soudu při MOK v Paříži, místo řešení sporu Stockholm, Švédsko.“*

Rozhodčí smlouva

- Aby mohlo dojít k rozhodčímu řízení, musí být splněno:
  - stát, na jehož území se rozhodčí řízení realizuje (stát, na jehož území bude žádáno o uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu), musí přijímat možnost vést rozhodčí řízení jako alternativu k řízení soudnímu = přípustnost daná právním řádem místa
  - mezi stranami musí být sjednaná platná rozhodčí smlouva = vůle stran

- Možnost vyhnutí se – jen v případě zvolení jiného fóra, podmínku existence platné rozhodčí smlouvy nelze nijak nahradit

Rozhodčí smlouva

- = ujednáním stran smlouvy, které přesouvá pravomoc k rozhodování existujícího nebo v budoucnu vzniklého sporu z jejich právního vztahu na rozhodce
- = vyjadřuje **vůli stran** řešit vzniklý spor nikoli před obecným soudem, ale před soudem rozhodčím, resp. rozhodci
- Zavazuje pouze své smluvní strany, nikoliv třetí strany, nezavazuje rozhodce nebo rozhodčí instituci
- „*Rozhodčí smlouva váže také právní zástupce stran.*“

Rozhodčí smlouva

- Pokud tak ovšem stanoví zákon či mezinárodní smlouva, jsou soudy jako orgány státu povinny při splnění stanovených podmínek respektovat vůli stran k alternativnímu řešení sporu, stejně jako uznat a vykonat rozhodčí nález

Mezinárodní rozhodčí smlouva

- existence **mezinárodního prvku** ve smluvním vztahu nebo v řízení
- Následkem je možnost zvolit jiný než tuzemský rozhodčí soud, možnost aplikace i jiného práva pro meritum sporu atd.
- Mezinárodní prvek
  - Objektivní MP – např. strany smlouvy (sporu) mají místo podnikání v různých státech
  - Subjektivní MP – např. obě strany mají místo podnikání v ČR, ale pro řešení sporu zvolí rozhodčí řízení ve Vídni.... Možné, ale riskují...

Mezinárodní rozhodčí smlouva

- Co na to české soudy?
- 23 Cdo 2542/2011, 23 Cdo 1034/2012

Zákon o rozhodčím řízení nevylučuje možnost subjektů s bydlištěm či sídlem v České republice, aby svůj spor tzv. internacionalizovaly tím, že vytvoří mezinárodní procesní prvek a dohodly si, že jejich spor bude řešen zahraničním rozhodčím soudem, kde bude i místo rozhodčího řízení. Na smluvené místo řízení nemá přitom vliv skutečnost, že se ústní jednání podle dohody stran konalo v Praze.

Typy rozhodčí smlouvy

1. Smlouva o rozhodci
2. Rozhodčí doložka
3. Všeobecné ujednání (neomezený kompromis)

Typy rozhodčí smlouvy

- Smlouva o rozhodci**
- dopadá již na existující spor z konkrétního právního vztahu
- Strany se v ní dohodnou o tom, kdo bude jejich spor rozhodovat
- Jako samostatný dokument nebo doplněk existující smlouvy

Typy rozhodčí smlouvy

Rozhodčí doložka

- spor, který teprve v budoucnu vznikne
- Jedná se o smluvní doložku, tedy o součást jiné, tzv. hlavní smlouvy – obvykle v závěrečných ustanoveních spolu s doložkou o volbě práva
- Může pokrývat veškeré spory z hlavní smlouvy, nebo může být omezena jen na některé z nich

Typy rozhodčí smlouvy

- Všeobecné ujednání (neomezený kompromis)**
- Dohoda stran dopadající na veškeré spory z vymezeného okruhu právních vztahů mezi účastníky takového ujednání
- Spíše jako samostatný dokument
- Problémy s platností

Rozhodčí smlouva (doložka)

- *„Veškeré spory vzniklé z této smlouvy a v souvislosti s ní budou řešeny v rozhodčím řízení třemi rozhodci. Místo konání rozhodčího řízení je Praha.“*
- *"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."*
- *"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu třemi rozhodci."*

Rozhodčí smlouva pro ad hoc

- *Spory z této smlouvy budou rozhodnuty v rozhodčím řízení senátem složeným ze tří rozhodců určených do funkce dohodnutou osobou ve smyslu § 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., a to společností IAL SE, IČO: 01456415 (dále jen „IAL SE“), zapsanou v Obchodním rejstříku ve složce H 1067, vedené u Městského soudu v Praze. V řízení bude postupováno podle zákona č. 216/1994 Sb. a hmotného práva České republiky. Místem konání a doručovací adresou rozhodčího řízení je IAL SE, organizační složka Praha, IČO: 29031117, sudiště Jablonského 640/2, 170 00 Praha 7. Poplatek za rozhodčí řízení (odměna rozhodce) činí 6 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 21.000,- Kč bez DPH, maximálně potom 1.000.000,- Kč bez DPH. Jako svoji adresu pro doručování v rozhodčím řízení si smluvní strany výslovně zvolily adresu uvedenou shora v této smlouvě u jejich identifikace, kromě případu, kdy strany sporu sdělí rozhodci doručovací adresu jinou. Na doručování v rozhodčím řízení se jinak přiměřeně aplikují ustanovení občanského soudního řádu, s tím, že vyvěšení na úřední desce soudu je nahrazeno vyvěšením na úřední desce rozhodce, vedené v elektronické podobě na webových stránkách www.rozhodcisoud.net.*

Rozhodčí doložka jako dodatek ke smlouvě

- Smluvní strany se dohodly na uzavření dodatku č. .... ke smlouvě č. .... ze dne ..... v tomto znění:
- zde uvést příslušné dohodnuté znění rozhodčí doložky (viz předchozí slajd)*
- V ..... dne .....
- .....
.....
- podpisy zástupců smluvních stran

Vztah rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní

- **Doktrína autonomie** - neplatnost, nicotnost nebo zánik smlouvy hlavní automaticky nezpůsobuje zánik smlouvy rozhodčí a naopak
- **Doktrína pravomoci** (competence – competence) - rozhodci jsou sami oprávněni posuzovat svou pravomoc rozhodovat ve věci

Vzorová rozhodčí doložka – Burzovní rozhodčí soud

□ „Všechny spory vznikající z této smlouvy nebo v souvislosti s ní (včetně otázek jejího vzniku, zániku či platnosti) budou rozhodovány s konečnou platností jedním rozhodcem či třemi rozhodci podle Řádu Burzovního rozhodčího soudu při Burze cenných papírů Praha, a.s. (BRS), ve znění, které je v příloze této smlouvy. Místem rozhodčího řízení bude Praha, jazykem rozhodčího řízení bude [čeština].“

□ Podle čl. 20 odst. 2 Řádu BRS platí, že pokud se strany nedohodly jinak, rozhoduje spory s hodnotou předmětu sporu nepřesahující 10.000.000,- Kč jediný rozhodce a spory s hodnotou předmětu sporu přesahující 10.000.000,- Kč rozhodčí senát složený ze tří rozhodců. Hodnotou předmětu sporu se rozumí součet hodnoty všech nároků a protinároků uplatněných v řízení, bez příslušenství.

Vzorová rozhodčí doložka – RS při komoditní burze

- *"Veškeré spory vzniklé z této smlouvy nebo s touto smlouvou související budou s konečnou platností rozhodnuty podle Řádu Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze, který je stálým rozhodčím soudem podle § 13 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, a to jedním nebo třemi rozhodci ustanovenými v souladu s uvedeným Řádem."*

Arbitrabilita

☐ = přípustnost řešení sporu v rozhodčím řízení

☐ Arbitrabilita **objektivní**

☐ upravena konkrétním právním řádem, který vymezuje okruh otázek, které je možné v rozhodčím řízení řešit

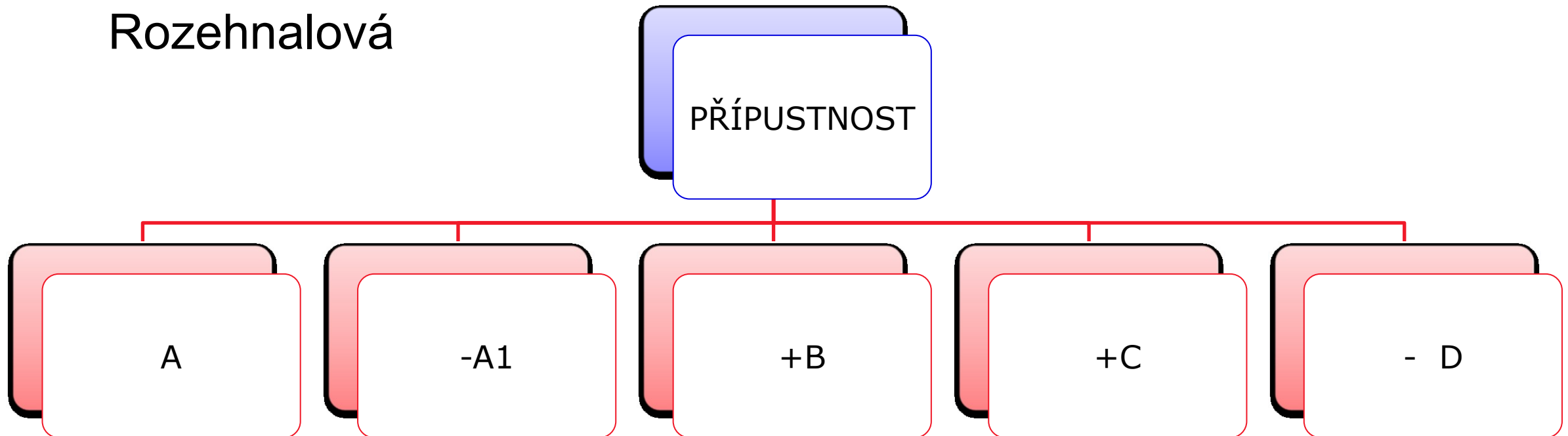
☐ Arbitrabilita **subjektivní**

☐ konkrétní spor a všechny jeho právní otázky jsou objektivně arbitrabilní, ale strany rozhodčí smlouvy její předmět záměrně zúží

☐ „*Veškeré spory týkající se nároků z neplnění této kupní smlouvy budou řešeny u Rozhodčího soudu při obchodní komoře v Paříži.*“

Arbitrabilita

- Rozhodčí smlouva (doložka) se musí týkat pouze **arbitrabilního sporu** – obrázek a označení vymyslela paní profesorka Rozehnalová

A. Spory majetkové povahy

- „Kontradiktorní řízení vedená o návrzích, jimiž se navrhovatel domáhá, aby odpůrce byl uznán povinným poskytnout mu majetkové plnění.“
  - „ Spory, které se svým předmětem přímo odrážejí v majetkové sféře stran a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat“. – usnesení NS Cdo 476/2009
  - „Spor – kontradiktorní řízení, kde dvě strany sporu stojí proti sobě s protichůdnými názory týkajícími“.
- = všechny případy, kdy se účastník domáhá plnění, které má majetkovou povahu či reflex (o zaplacení kupní ceny, o náhradu škody, o vydání věci, o zaplacení ceny díla...
- Smluvní reflex: odkaz na synallagmatické smlouvy znějící na majetková plnění; i určovací žaloby

- A1. ... mimo sporů

- Vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí
- Incidenčních sporů (vyvolaných prováděním konkurzu nebo vyrovnání)
- Spotřebitelských sporů

B – spory, o kterých je možné uzavřít smír

- Smír z pohledu procesního práva
  - § 99 OSŘ
  - Vyloučeny jsou spory, které lze zahájit i bez návrhu, rozhodování o osobním stavu
  - Vyloučeny jsou také spory, u kterých případná dohoda vyžaduje ke své platnosti souhlas soudu
  - Vyloučeny jsou spory, které vylučují dohodu účastníků
- Smír z pohledu hmotného práva
  - Všechny situace, kdy mají strany spor plně ve své dispozici a sporná situace může být řešena dohodou

vyloučeny

- o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti,
- o ve věcech nezvěstnosti a smrti,
- o přivolení k zásahu do integrity,
- o ve věcech přípustnosti převzetí nebo držení v ústavech,
- o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěřenského fondu,
- o pozůstalosti,
- o úschovách,
- o umoření listin,
- ve věcech kapitálového trhu,
- o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže,
- o nahrazení souhlasu zástupce samosprávné komory k seznámení se s obsahem listin,
- o plnění povinností z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva,
- ve věcech voleb zaměstnanců,
- o soudním prodeji zástavy,
- o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry,
- ve věcech manželských a partnerských,
- ve věci ochrany proti domácímu násilí,
- o určení a popření rodičovství,
- ve věcech osvojení,
- ve věcech péče soudu o nezletilé,

v některých věcech výkonu rozhodnutí

C – spory, které je možné řešit před obecným soudem

- Nebo jiným orgánem, pokud to stanoví zákon
- Podmínky § 2 a 7 OSŘ
- Pokud tak stanoví jiný zákon – zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- Nebo např. úhradové spory ve zdravotnictví

- D subjektivní arbitrabilita

- Objektivně dáno předpise,
- Omezení subjektu účastnit se rozhodčího řízení
- Veřejná nezisková ústavní zdravotnická zařízení podle zvláštního předpisu
- Subjektivně = smluvně omezená samotnými stranami sporu
  - „Spory z této smlouvy týkající se posouzení otázky vad zboží budou řešeny v rozhodčím řízení.“

Příklady

1. Rozhodněte, zda je spor objektivně arbitrabilní podle českého práva:
  - a) Spor o nezaplacení kupní ceny, kdy kupující společnost Gurman, s.r.o. nezplatí dohodnutou kupní cenu za dodávku žabích stehýnek prodávající společnosti Master Žába, s.r.o.
  - b) Spor o nezaplacení kupní ceny, kdy si pan Novák koupí žabí stehýnka pro svou vlastní potřebu, a nezplatí společnosti Master Žába, s.r.o.
  - c) Spor ve věcech výživy pro nezletilé dítě
  - d) Rozhodnutí o registraci obrazové ochranné známky
  - e) Spor o prodej obrazové ochranné známky
  - f) Spor o platnost ukončení pracovního poměru (výpověď)
  - g) Spor o náhradu škody způsobenou zaměstnancem při výkonu práce

Forma rozhodčí smlouvy

§3 ZRŘ

- Nutnost písemné formy, ale ne nutně na jednom dokumentu
- Součást obchodních podmínek – nutný konsensus, různé názory na důkaz seznámení
- Písemnost – telegraf, dálnopis, elektronické prostředky zachycující obsah a určení osob
  - Nemusí být kvalifikovaný elektronický podpis
- Čl. I odst. 2 Evropské úmluvy
- Čl. II odst. 1 Newyorské úmluvy

Forma rozhodčí smlouvy

□ Článek II. Newyorské úmluvy

- povinnost státu uznat písemnou dohodu stran za účelem derogace pravomoci soudů obecných a založení pravomoci rozhodců
- stanovení požadavků na formu rozhodčí smlouvy: písemná dohoda stran (rozhodčí doložka, samostatná rozhodčí smlouva podepsaná stranami, rozhodčí smlouva obsažená ve vyměněných dokumentech)
- Co mimo typicky listinné podoby: telegram, problém adaptability

Forma rozhodčí smlouvy

- **Článek IV. Newyorské úmluvy**
- Stanoví dokumenty, které se musí předložit při žádosti o výkon
- Jedním z nich je dokument obsahující rozhodčí smlouvu

Obsah rozhodčí smlouvy/doložky

- Doporučené
- rozsah dohody - jaké otázky se mají na základě rozhodčí doložky řešit
- jasné vyjádření vůle stran
- označení instituce, rozhodce či osoby nominující rozhodce
- počet rozhodců (lichý)
- jazyk jednání
- místo jednání

Obsah rozhodčí smlouvy/doložky

- Další doporučená ujednání
- Možnost přezkumu jinými rozhodci (§ 27 ZRŘ)
- postup řízení
- forma jednání
- možnost dispozice s procesními normami

Rozhodčí smlouva

- Aby byla rozhodčí smlouva/doložka platná, nutné zkoumat:
  - Je-li předmět rozhodčí smlouvy dovolený s ohledem na místo konání rozhodčího řízení a s ohledem na místo možného výkonu rozhodnutí
  - Způsobilost stran uzavřít RS
  - Projev vůle musí být jasný, srozumitelný a určitý
  - Musí existovat shoda stran na řešení sporu v RŘ
  - RS musí být v požadované formě

Rozhodčí smlouva

- Volbou stálého rozhodčího soudu si strany volí jeho pravidla a řády
- Doporučeno používat jejich vzorové doložky
- U RŘ ad hoc je nutné uvést i další údaje:
  - *„Jakékoli spory, neshody nebo nároky vznikající z této smlouvy nebo v souvislosti s ní, z jejího porušení, ukončení platnosti nebo z její neplatnosti, budou řešeny v rozhodčím řízení podle platných Pravidel UNITRAL pro mezinárodní rozhodčí řízení ad hoc. Orgán pro jmenování rozhodčího senátu je... Rozhodčí senát se bude skládat z ... Místem rozhodčího řízení bude... Rozhodčí řízení se bude konat v ... jazyce.“*

Rozhodčí smlouva

- Doporučení pro vlastní formulaci rozhodčí smlouvy ad hoc:
  - povinnosti oznámit druhé straně zahájení řízení předáním písemné žaloby rozhodci
  - jmenování jednoho rozhodce každou ze stran
  - způsob jmenování rozhodce, včetně stanovení náhradního způsobu jmenování rozhodce pro případ, kdyby jedna ze stran rozhodce nejmenovala (tuto dobu lze omezit)
  - způsob určení předsedy rozhodčího senátu, včetně náhradního řešení
  - režim určení rozhodce pro případ, kdy rozhodce zemře nebo se vzdá funkce rozhodce
  - postupu v řízení včetně jazyka řízení a místa konání rozhodčího řízení
  - způsobu a výši placení nákladů řízení a odměny rozhodců

Zánik rozhodčí smlouvy

- Nutné posuzovat samostatně od zániku smlouvy hlavní
- Důvody externí
  - Splnění smlouvy hlavní bez vzniku sporu
- Důvody vlastní
  - Předložením sporu obecnému soudu bez námítky druhé strany směrem k rozhodčímu řízení
  - Uplynutím času, na který byla uzavřena
  - Dohoda o zrušení
  - U smlouvy o rozhodci obsahující jméno – smrtí rozhodce, odepřením výkonu funkce, ztrátou způsobilosti
  - Vydáním rozhodčího nálezu nebo smíru
  - Zrušením rozhodčího nálezu z důvodu konstatování neplatnosti smlouvy
  - Rozhodnutím obecného soudu, jímž byla prohlášena za neplatnou (reakce na § 106 OSŘ)

Kolizní režim rozhodčí smlouvy

- Různý režim smlouvy hlavní a smlouvy rozhodčí – zásada separace
- Různý režim jednotlivých součástí rozhodčí smlouvy (přípustnost, forma, subjekty)
- Konfrontace rozhodčí smlouvy s právním řádem místa realizace řízení a místa výkonu rozhodčího nálezu

Kolizní režim rozhodčí smlouvy

□ § 117 ZMPS

1. Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle českého právního řádu. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález.
2. Pro formu rozhodčí smlouvy platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy; stačí však, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle.

Problematické (patologické) doložky

□ Dělení

1. Mohou způsobit neplatnost doložky/smlouvy
2. Působí problémy v zahájení nebo postupu v řízení

Problematické (patologické) doložky

Bianco rozhodčí doložka

„*Spory vzniklé mezi stranami z této smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení.*“

„*Řešení sporu: rozhodčí řízení, Česká republika.*“

Rozhodčí doložka svěřující pravomoc k rozhodnutí neexistující rozhodčí instituci či neexistující osobě

„*Spor bude řešen před Rozhodčím soudem při České průmyslové komoře.*“

Problematické (patologické) doložky

- **Rozhodčí doložka uvádějící alternativně rozhodčí instituce**
- *„Spor bude řešen v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK a AK ČR nebo Rozhodčím soudem při MOK v Paříži.“*

- **Rozhodčí doložka uvádějící alternativu mezi rozhodčí institucí a soudem**
- *„Spory plynoucí z této smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK a AK ČR nebo u věcně a místě příslušného soudu.“*

Problematické (patologické) doložky

- Rozhodčí doložka stanovuje sudý počet rozhodců tam, kde zákon předepisuje lichý
- Rozhodčí doložka dává právo jedné straně jmenovat rozhodce
- *„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy bude řešit rozhodce jmenovaný ze seznamu rozhodců vedeného u leasingové asociace.“*

Problematické (patologické) doložky

- **Volba zahraničního sudiště ve vnitrostátním sporu**
- *„Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR. Místem řešení sporu a zasedání senátu bude Vídeň.“*

Příklady – posudte následující doložky

- *Veškeré spory vyplývající z této smlouvy nebo vzniklé v souvislosti s ní budou řešeny podle pravidel Mezinárodní obchodní komory (Paříž). Místem konání rozhodčího řízení je Praha.*
- *Veškeré spory vyplývající z této smlouvy nebo vzniklé v souvislosti s ní budou řešeny před rozhodčím soudem při MOK v Ženevě.*
- *Řešení sporů: arbitráž, Česká republika.*
- *Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny před českými soudy.*
- *Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny u rozhodčího soudu Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit eVV v Mnichově, nebo u obecného soudu v České republice. Konkrétní soud určí strana žalující.*
- *Spory vyplývající z této smlouvy nebo vznikající v souvislosti s ní budou řešeny v rozhodčím řízení, které se bude konat v České republice.*

MUNI
LAW

Děkuji za pozornost.